

Reactie internetconsultatie besluit breed moratorium

Indiener: Stichting Lezen & Schrijven

Datum: 30-06-2016

Samenvatting

- Stichting Lezen & Schrijven is voorstander van een breed moratorium.
- Basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen, werken met de computer) zijn van essentieel belang voor (financiële) zelfredzaamheid.
- Ons voorstel: neem basisvaardigheden mee in het zgn. 'plan van aanpak' (art. 2.3d)

Stichting Lezen & Schrijven werkt aan het voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid¹. Dit doen wij onder andere zodat iedere Nederlander over de basisvaardigheden beschikt om zelfredzaam deel te nemen aan de maatschappij. In dat kader juichen wij het voorstel voor een breed moratorium, waarbij de schuldenaar onder bepaalde voorwaarden zes maanden adempauze kan krijgen, toe. De adempauze biedt de schuldenaar rust. Deze rust is belangrijk voor een effectieve schuldhulpverlening. Onderzoek laat zien dat mensen met schulden "zodanig in beslag genomen worden door het aan elkaar knopen van eindjes dat ze geen denkrimte overhouden" voor andere aspecten.²

Stichting Lezen & Schrijven denkt dat doordat tijdens de adempauze mensen meer mentale energie overhouden voor andere dingen, dit een uitstekend moment is om te werken aan basisvaardigheden. Deze basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en werken met de computer) zijn essentieel om financieel zelfredzaam te zijn en duurzaam uit de schulden te komen. Ons voorstel is dan ook om dit element standaard toe te voegen aan het plan van aanpak dat bij het moratorium hoort.

Mensen met onvoldoende basisvaardigheden zijn vaker arm

2,5 miljoen mensen in Nederland zijn laaggeletterd. Dit betekent dat zij onvoldoende kunnen lezen, schrijven, rekenen of werken met de computer om mee te kunnen doen in de maatschappij. Laaggeletterdheid is vaak een van de oorzaken van andere problemen. Door onvoldoende lees-, schrijf- en rekenvaardigheid kunnen mensen in schulden komen. Als het mensen niet lukt om zelf de admi-

¹ 2,5 miljoen mensen in Nederland zijn laaggeletterd. Dit betekent dat zij onvoldoende kunnen lezen, schrijven, rekenen of werken met de computer om mee te kunnen doen in de maatschappij.

² Jungmann, N. & Wesdorp, P. (2016) Werkwijzer 1: Impact: Hoe beïnvloeden schulden het gedrag van mensen? Utrecht: Hogeschool Utrecht. Geraadpleegd via:

<http://schuldenenincasso.nl/CmsData/Producten%202016/Ww.1.gedrag.pdf>

nistratie op orde te brengen en brieven van deurwaarders niet goed kunnen lezen loopt de schuld al snel op.

Armoede en laaggeletterdheid zijn aantoonbaar gerelateerd. Laaggeletterden blijken vaker arm dan niet-laaggeletterden. Zij beschikken over een substantieel lager inkomen dan niet-laaggeletterden. Dit is niet alleen het geval voor individueel inkomen, maar ook voor huishoudensinkomen. Laaggeletterden zijn niet vaker werkloos, maar hebben wel banen met een gemiddeld lagere arbeidsstatus dan niet laaggeletterden. Ook zijn zij vaker inactief in de zin dat ze niet werken of naar school gaan of een cursus volgen.³

Voldoende basisvaardigheden voorwaarde voor financiële zelfredzaamheid

Onderzoek van Universiteit Maastricht toont aan dat werken aan basisvaardigheden ervoor zorgt dat mensen zelfredzamer worden.⁴ Zelfredzaamheid van de schuldenaar staat voorop in het schuldhulpverleningstraject. Doel is dat de schuldenaar zoveel mogelijk vanuit zijn eigen mogelijkheden aan het stabiliseren van zijn financiële situatie en het uiteindelijk aflossen van zijn schulden werkt. Volgens Stichting Lezen & Schrijven is het hebben van voldoende basisvaardigheden een voorwaarde om (financieel) zelfredzaam te zijn.

Jungmann (2014) stelt dat het op orde hebben van de administratie cruciale randvoorwaarde is voor een schuldenvrije toekomst en dat voor het bijhouden van de dagelijkse administratie een minimaal niveau van rekenen, lezen en prioriteren noodzakelijk is⁵. In de nota van toelichting bij het conceptbesluit (par. 1.1b) wordt gesteld dat aan een groot aantal randvoorwaarden moet zijn voldaan wil een schuldregeling slagen. Hier worden o.a. het beschikken over een stabiele woon- en leefsituatie evenals een stabiel inkomen genoemd. Volgens Stichting Lezen & Schrijven kan een financiële stabiele situatie alleen bereikt worden als een schuldenaar naast deze voorwaarden beschikt over voldoende basisvaardigheden. In de toelichting is hier geen aandacht voor, wat volgens ons een gemiste kans is: een adempauze van zes maanden kan mensen juist die ruimte geven om te werken aan vaardigheden als lezen, schrijven, rekenen en werken met de computer.

Werken aan basisvaardigheden als onderdeel van plan van aanpak

In artikel 2.3d van het conceptbesluit wordt gesteld dat bij het verzoek in ieder geval een plan van aanpak moet worden overlegd. In de toelichting is niet be-

³ Ecbo, ROA, (2016). Armoede en laaggeletterdheid. Geraadpleegd via:

http://www.lezenenschrijven.nl/uploads/editor/WEB_SLS_Rapport_Armoede.pdf

⁴ De Greef, M., et al. (2014). Rapportage evaluatie impact taaltrajecten Taal voor het Leven. Geraadpleegd via:

http://www.lezenenschrijven.nl/uploads/editor/Rapportage_evaluatie_Impact_taaltrajecten_Taal_voor_het_Leven_UM_ERD_06-08-14_DEF.pdf

⁵ Jungmann, N., et al. (2014). Onoplosbare schuldsituaties. Utrecht: Hogeschool Utrecht. Geraadpleegd via:

<http://schuldenenincasso.nl/CmsData/publicaties/Rapporten/2014/2014%20HU%20Onoplosbare%20schuldsituaties%20DEF.pdf>

schreven waar dit plan van aanpak aan zou moeten voldoen. Volgens Stichting Lezen & Schrijven zou, in het geval van laaggeletterde schuldenaars, het werken aan basisvaardigheden onderdeel moeten zijn van dit plan. Dit is immers een voorwaarde om uiteindelijk zelf de administratie op orde te kunnen houden en om duurzaam uit de schulden te komen. Door te beschikken over voldoende basisvaardigheden hebben schuldenaars bijvoorbeeld meer mogelijkheden om zelf de toeslagen aan te vragen waar ze recht op hebben. Het zou dus goed zijn om dit aspect in het beleid ter implementatie van het besluit mee te nemen.

Speciaal traject voor laaggeletterde schuldenaars

Bij de start van het moratorium kan samen met de schuldenaar een plan van aanpak worden gemaakt, waarin het werken aan basisvaardigheden wordt opgenomen. Dit hoeft geen extra tijd of geld te kosten. Stichting Lezen & Schrijven heeft samen met partners instrumenten en materialen ontwikkeld om dit traject te ondersteunen. Zo kan een screeningsinstrument als de Taalmeter of Rekenmeter worden ingezet: hiermee wordt in twaalf minuten duidelijk of iemand moeite heeft met lezen of rekenen. Ook is er lesmateriaal beschikbaar waarmee mensen zowel aan taal als aan het op orde brengen van de administratie werken. Voor administratievrijwilligers en schuldhulpmaatjes is een training beschikbaar om met dit materiaal te werken. Stichting Lezen & Schrijven stelt deze materialen en instrumenten kosteloos aan schuldhulporganisaties beschikbaar en biedt een effectmeting aan. Een schuldenaar wordt met dit traject zelfredzamer, krijgt meer mogelijkheden om zelf de regie te nemen in het traject en heeft hiermee meer kansen om duurzaam uit de schulden te komen.

